

FÖRENINGSKVÄLL I ÖSTERÅKER 1970 (TEATERÖVNING)

Som varandes föreningsaktiv skrev jag följande pjäs just i syfte att uppmuntra mina klubbkamrater till kulturaktivering och demokratiskt utveckling osv., osv. Den bygger på moderata samlingspartiet i Österåkers valmaterial från 1970, och är alltså skriven särskilt med tanke på amatörskådespeleri. Den ska därmed lämpa sig väl både som lättsam teaterövning, samt i mer allvarligt sinnade uppföranden i olika sammanhang och sällskap.

SCENBILD: Moderata Samlingspartiet i Österåkers valbyrå vid järnvägsstationen i Åkersberga. På bordet ligger handlingar, bordet är dukat med kaffekoppar och fikabröd. Vissa absurda inslag kan dock redan från början anas på scenen. En klocka hänger upp och nedvänd på väggen. I blomstervasen på bordet är ett duschmunstycke alt. paraply nertryckt o dyl. o s v... På bordet står även en stor telefon.

REKVISITA: Ett par solglasögon, en hatt med några blommor fastsatta, en telefon i två delar med lur, några högar med dokument. Stolar. Bordet kan eventuellt undvaras. Rekvisitan placeras i så fall direkt på golvet.

ALLMÄNNA DRAMATURGISKA INSTRUKTIONER: Under längre repliker kan skådespelarna gärna ställa sig upp och gå runt i rummet för att förhindra att ett statiskt intryck uppstår. Skådespelarna uppmanas överhuvudtaget att tänka kreativt (och gärna stereotyp) kring sitt kroppsspråk. Övriga instruktioner är interfolierade i texten med kursiv stil.

ROLLER:

Lennart Neckman - "ordföranden"

Bibbi Harmén - "politruken" (även sekreterare)

Jan Lindström - "den genomsnittlige"

Anne-Marie Hogel - "ideologen"

Vibeke Nilsson - "aktivisten"

Åke Sundling - "mannen som gör vad som faller honom in"

Om fler än sex personer önskar delta i skådespeleriet utökas pjäsen med en eller samtliga av följande roller:

(Viveca Engström - "den frimodiga")

(Sture Andersson - "drömmaren")

(Kurt Hjelte - "charmören")

Om ännu flera önskar delta i pjäsen, vilket egentligen inte rekommenderas i och med pjäsens struktur, rytm och så vidare, tillfogas ytterligare (helt meningslösa) roller:

((Per Hedvall))

((Gerhard Sturmhöwel))

SCEN I av I

Alla sitter stolar vid bordet utom Åke, som befinner sig utanför scen.

JAN: Innan vi nu börjar diskussionerna på riktigt, vill jag bara... Det är så att min fru som en del vet, ligger på sjukhus sen en tid. Och jag har för ikväll gett dem numret till vårt partikansli, i och med att vi kommer sitta här hela kvällen. Om något skulle hända. Och då kan det bli så att jag helt enkelt måste rusa iväg lite hals över huvud och då hoppas jag förstås att ingen tar illa upp!

LENNART: Det är riktigt. Självklart Jan...! Då går vi vidare på dagordningen, och vi har alltså samlats här ikväll för att besluta om Moderata Samlingspartiet i Österåkers valfrågor under kommande valrörelse. Vår allra första valrörelse någonsin, inte att förglömma! Och jag tycker att vi ska ta oss an arbetet just med entusiasmen hos en alldeles ny medlem i detta återfödda, och som det känns liksom splitter nya parti! (*Spridda skratt från deltagarna*). Styrelsen har i alla fall föreslagit följande tyngdpunkter: för det första "bostaden – en miljöfråga", för det andra utbildningen, för det tredje fritiden och för det fjärde – bättre kommunikationer. Beslutet är dock mötets...

De avbryts av högljutt buller från ett förbirusande tåg. Ingen av deltagarna verkar dock bry sig om saken och uppenbarligen har det blivit en vana.

LENNART: ... Beslutet är alltså mötets, och jag öppnar upp för diskussion.

VIBEKE: Jag känner ändå att jag också ikväll...

LENNART: Absolut Vibeke, absolut.

VIBEKE: Ja innan vi börjar diskutera alltså, vill jag också ikväll lyfta min så att säga *sedvanliga* ordningsfråga. Det vill säga att jag i egenskap av att vara synskadad, naturligtvis inte hade stor nytta av de i förväg utsända handlingarna. Och inte heller *det här (tar tag i en bunt papper)* säger mig ju något särskilt...

BIBBI: Det där vet vi ju, det behöver du ju inte alls ta upp enskilt varje gång och göra en sak av på det här sättet.

(**VIVECA:** Äsch, vad gör väl det?!))

LENNART: Mina damer...!

VIBEKE: För det första så behöver jag visst påminna om detta, då jag upplever att det inte tas på vederbörligt allvar. Och för det andra så kan det ju mycket väl vara någon här som inte känner till det här, för det kan jag ju inte veta vilka som är här! Och jag tyckte jag hörde någon som jag inte kände igen...? (*gör en gest mot publiken*)

LENNART: Nej, det måste varit inbillning i så fall, för inte ens de som borde vara här har kommit.

JAN: Men jag läser ju för dig som vanligt Vibeke, det brukar väl gå bra?

VIBEKE: Jaja, det var ju inte riktigt det det handlade om nu, utan mer principiellt...

Jan börjar viskande läsa högt för Vibeke ur olika papper som ligger spridda på bordet, och fortsätter att göra så pjäsen igenom, ibland utan synbar ordning och logik.

LENNART: För *tredje gången* försöker jag nu öppna upp för diskussion...

Alla sitter tysta

LENNART: Ja den första frågan, det vill säga ”bostaden – en miljöfråga”... där dök det upp vissa frågetecken under styrelsens diskussioner, om den blivit tillräckligt tydligt formulerad. Men vi kom ändå fram till att – den är ju det, bostaden. Ja, att den är en miljöfråga alltså. Bibbi, skulle du kunna utveckla våra tankegångar där?

BIBBI: Ja, att det är frågan om bostadsmiljön helt enkelt, skulle jag säga. Och det beror ju helt på var man bor, vilken miljö det är frågan om, och vilka potentiella lösningar vi kan orientera oss mot att öppna oss för. Så det ligger kanske i sakfrågans själva natur att den blir lite komplex. Allt är ju inte så enkelt som vissa andra partier gärna vill formulera sig och göra för sig...

LENNART: Och vissa statsministrar!

BIBBI: Men det beror ju på att Österåker är så differentierat och rikt på alla möjliga sorters miljöer och människor och livshistorier. Och man kan ju bo i centrala Åkersberga och där kan man ju till exempel ha målsättningen att bli ett servicecenter. Och man kan ju bo i skärgården och ha helt andra prioriteringar, och där är det ju mer fråga om glesbygdspolitik. Och det är viktigt att vi, särskilt nu under vårt nya namn, vi i Moderata samlingspartiet i Österåker, vi moderata alltså, att vi är där och *lyssnar*...

Telefonen ringer. Jan rycker till.

LENNART (*svarar*): Moderata Samlingspartiet i Österåkers valkansli, det är ordförande Lennart Neckman som svarar. Om jag är vadå sa du? *Näck*, jag förstår inte...? Hörni grabbar... Grabbar, grabbar börjar det inte bli dags för er att gå och lägga er snart va? Ajö. Ajö på er. (*Lägger på, vinkar att Bibbi ska fortsätta*). Småglin...!

BIBBI: ... Så det var så vi resonerade helt enkelt och jag tycker vi gjorde en klok avvägning där.

VIBEKE: Ja, jag och Jan har ju fortfarande inte kommit fram till frågan om "bostaden - en miljöfråga" här på vår sida om bordet, så jag har ingen möjlighet att kommentera tyvärr.

JAN: Förlåt, men jag läser ju så snabbt och bra jag kan, och under omständigheterna...

(**KURT** (*charmigt ironiskt*): Det där tyckte jag var en väldans fin genomgång av Bibbi, som var liksom huvudet på spiken om bostaden som miljöfråga!)

(**BIBBI:** Det kanske inte Kurt bryr sig så mycket om, men för vanliga Österåkerbor är det faktiskt inte helt oviktigt faktiskt.)

(**KURT** (*charmigt ironiskt fortf.*): Men Bibbi, jag menar ju vad säger! (*Utropar.*) Åh, vad skulle vi göra utan vår Bibbi?! Det menar jag till hundra procent! Jag menar, att jag vet i alla fall inte vad jag skulle göra då!)

(*Viveca skrattar högt och frimodigt*).

ANNE-MARIE: Ja, tack så mycket för det Bibbi. Nu vet jag väl i och för sig inte om jag tyckte att den där raddan betydde så hemskt mycket, men det må väl vara hänt. Och vi har väl för all del fått en lång och trevlig önskelista utdelad till oss. Eller för att tala ren svenska: *en lång lista kostnader och pålagor*.

BIBBI: Anne-Marie, jag tror att det blir lättare för oss alla om vi försöker hålla vår kritik mera specifik och mindre allmän och svävande.

ANNE-MARIE: Jag ska vara mycket konkret, Bibbi, det behöver du inte oroa dig för... *Pålagor*, ja, som sagt... Och pålagor för vilka? Det vet vi alla som sitter härinne: på de som arbetar och betalar skatt. Och jag frågar - måste det verkligen vara så? Måste vi tävla med socialisterna på det här löjliga sättet? Jag svarar *nej*. Alternativet är enkelt. Jag anser att vi i Högerpartiet inte bör gå fram med några förslag överhuvudtaget. Finanspolitiken, ligger ju hursomhelst på regeringen, till exempel räntan, och den är den allra viktigaste. Jag föreslår alltså, å det starkaste: *ingenting och ingendera*, samt som valprogram ett kraftfullt och oreserverat understöd till Yngve Holmberg. Det räcker bra med det...!

Telefonen ringer och avbryter dem. Jan tappar nervöst papper i golvet.

LENNART (*svarar*): Högerparti... Moderata samlingspartiet i Österåkers valkansli, vem talar jag med? ... Forum för fårskallar? Vad är det ens för trams...! Nej, det här har jag inte tid med. Nej, inte alls, ajö med er! (*lägger på*) ... Nåja, Anne-Marie, något slags politik ska vi väl ändå föra...?

((**PER:** Ja faktiskt!))

ANNE-MARIE: Det är i alla fall ett förslag till beslut.

LENNART: Jaja, naturligtvis är det det...

(**STURE** (*tillbakalutandes och liksom sävligt dröjande och ganska långsamt*): Nej, inte ska vi väl göra ingenting! Där tycker jag Anne-Marie liksom förivrar sig lite och går lite till överdrift. Jag tycker att vi ska ge människorna... liksom en klapp på axeln! Är det inte det vi ska göra, är det inte det allt går ut på? Att ge människorna liksom en vänlig och uppmuntrande klapp!)

(**ANNE-MARIE:** Nej, jag tycker inte vi ska ge dem någon klapp. Myndiga människor!)

(*Viveca skrattar högt och frimodigt*).

(**STURE:** Jo, det är just det vi ska göra! Gamle vän, ska vi säga: livet är liksom... ja vad är det egentligen? Eller som Bibbi uttryckte det hela så bra nyss: vissa bor i centrala Åkersberga och andra bor i skärgårn. Och i skärgårn är det lugnt och skönt, klar luft osv... Eller hur? Jag menar alltså, hm... I alla fall! Vi ska säga: men gamle vän, det där ska du nog klara av! Och vad ska vi göra åt saken hursomhelst? Om man ser lite nyktert på det: vad ska vi göra egentligen? Inte ingenting! Nej, *något litet* ska vi absolut göra, men det är ju inte så lätt heller faktiskt... Men man får inte misströsta. Det får man aldrig göra.)

BIBBI: På det här viset kommer vi ju ingen vart. Partivänner, jag är faktiskt överraskad över er brist på seriositet.

(**KURT:** Du ställer för höga krav på oss, Bibbi! Åh, du är alldeles för sträng!)

BIBBI: Partivänner, det här är första gången vi går till val som Moderata samlingspartiet i Österåker. Högerpartiet finns inte längre. Nytt namn betyder nya möjligheter att kommunicera våra värderingar. Vi måste vara tydliga med vårt förnyelsearbete och var vi står och alltid har stått. "Samverkan, rättvisa, ansvar" helt enkelt, som ju är vår nya paroll – med rätta, kära partivänner! Jag föreslår att vi tar med oss det som utgångspunkt i våra fortsatta diskussioner.

((**PER** (*tänker för sig själv, men liksom högt*): Bra, bra, bra...))

VIBEKE: Aproppå just "rättvisa" och kanske också det där om samverkan och ansvar... Om man liksom ska föra ner det på jorden litegrann, så vill jag säga något om våra mötesformer. Som synskadad kan jag nämligen *överhuvudtaget inte koncentrera mig under sådana här förhållanden*. Och det är helt omöjligt att förstå vad Jan säger, för han är så okoncentrerad. Och så telefonen, hela tiden! Det här är helt enkelt inte demokratiskt.

JAN: Jag ber om ursäkt, men jag har ju faktiskt en del att tänka på just nu. Och jag är ledsen för telefonen också, men det är ju bara den här enda gången, som det är så här...

VIBEKE: Varför tar du åt dig varje gång? Det handlar inte om dig personligen!

Åke Sundling kommer plötsligt in i rummet. Han snubblar och verkar lite full.

LENNART: Så Åke är sen som vanligt.

ÅKE: Det har jag ju redan sagt dig flera gånger Lennart, att jag går efter min egen klocka (*pekar på klockan på väggen*)

BIBBI: Vad har du på mössan?

ÅKE: Våren!

(Viveca skrattar högt och frimodigt)

Telefonen ringer. Jan ställer sig nervöst upp och sätter sig igen.

LENNART: (*svarar*): Moderata Samlingspartiet i Österåkers valkansli... Vad säger du? Nej, vi säljer inga skärmlösa kepsar...! (*Lägger på*).

ÅKE: Vem fan säger att vi inte säljer det då? (*Hojtar, med löjlig röst:*) Myteri!

(*Viveca skrattar högt och frimodigt*)

BIBBI: Det är bara tjuvringningar. Det har hållit på hela kvällen. Säkert våra politiska motståndare.

((**GERHARD:** Ja, det är rent sabotage och barnsligt faktiskt, måste man ändå säga))

ÅKE: Ja säkert! Jävla centerpartister! (*Med löjlig röst:*) Myteri, myteri!

VIBEKE: Kan ni genast sänka röstläget? Det är säkert påfrestande för alla, men för mig som synskadad blir intrycken av stark ljudvolym överväldigande, nästan smärtsamma.

ÅKE: Är Vibeke här! Nämen då måste vi ju vara försiktigare förstås. (*Till publiken:*) Ja, då måste man allt vara försiktig!

LENNART: Då har vi kanske kommit fram till frågan om fritidsmöjligheterna i Österåker. Åke, om du har lugnat ned dig lite, kan du kanske föredra styrelsens syn?

ÅKE: Jag ber att få framföra till ordföranden att jag i allra högsta grad lugnat ned mig och därför genast ämnar föredra fritidsfrågorna! Moderata samlingspartiet i Österåker, tidigare Högerpartiet, ämnar i valrörelsen 1970 arbeta för att tillgodose behovet av en nödvändig avkoppling genom aktiv fritid. Utbyggnad av småbåtshamnar och gästbryggor, samt att tillgodose

önskemålen om simbassänger för året-runtbruk står alltsammans i vårt program. Samt, inte minst att kunna erbjuda handikappade barn och ungdomar möjlighet till meningsfull sysselsättning. I linje därmed vill vi i Moderata samlingspartiet i Österåker, tillgodose handikappades behov av transporttjänst!

Åke tystnar och tittar på Vibeke. Åke sätter handen för örat som om han lyssnar efter något. Plötsligt överröstas allt av ett tåg som dundrar förbi utanför. Åke tar Vibekes svarta glasögon och sätter på sig dem och stapplar runt i rummet på ett komiskt och berusat sätt medan tåget visslar förbi.

ÅKE (*ropandes i oljudet*): Ursäkta, förlåt! Jag har verkligen lugnat ner mig, jag har lugnat ner mig helt! Men jag måste hinna med den moderata handikapptransporten! Hallå, kan ni dämpa er lite?! Hallå, hallå ! Jag är faktiskt synskadad! Oj vad det gör ont, vad det är *smärtsamt*!

Alla blir illa berörda och stirrar ner i sina papper eller sätter händerna för ansiktena (bara Viveca skrattar högt och frimodigt). Vibeke stirrar överraskat och upprört på Åke som fortfarande flamsar runt. Tåget har nu dragit förbi.

VIBEKE: Det här, det är det värsta jag varit med om! Ditt svin! Äckliga, vidriga människa!

BIBBI: Men Vibeke, du *ser* ju! Du är ju inte alls blind.

ÅKE (*ironiskt*): Vilken överraskning, vem hade kunnat tro det? Jag, ett svin!, hade väl aldrig, aldrig kunnat tro något sånt! (*Åke sätter händerna för munnen och låtsas vara bestört*).

VIBEKE: Jaja, än sen då? Jag företräder principen. Det är ju principen jag företräder!

LENNART: Det här är mycket allvarligt!

BIBBI: Otroligt! Ett helt år har hon fördröjt och stört våra möten, och helt enkelt utnyttjat vår goda vilja. Nedrigt gjort, och helt enkelt samvetslöst.

JAN: Vibeke, är det sant? Men kan det verkligen stämma?

ÅKE (*kallt, lugnt*): Framförallt har hon tagit del av ett helt års hemliga förhandlingar.

VIBEKE: Vad är detta ens för anklagelser? Fullkomligt absurda!

Telefonen ringer. Jan drar ljudligt efter andan och lindar armarna omkring sig.

LENNART (*svarar, argt*): Jaha? ... Vet hut människa!
(*Lägger på*)

ANNE-MARIE: En sabotör i de egna leden. Vi utsätts uppenbarligen i detta nu för ett metodiskt, konsekvent sabotage (*pekar på telefonen*)! Helt säkert med kopplingar till extrema vänstergrupperingar, och vi vet ju alla vilka som drar i trådarna där...

VIBEKE: Jag förstår inte vad ni upprörs över, ärligt talat! Vad gör det ens för skillnad? Jag hade ju lika gärna kunnat vara blind som inte blind, det spelar väl överhuvudtaget ingen roll.

(Viveca skrattar frimodigt)

BIBBI: Och dig har man fått stå ut med...! Vilken jävla cirkus.

(**KURT**: Bibbi, bli inte upprörd, hon är ingenting att bry sig om! Men jag tror inte hon är kommunist heller, bara förvirrad och vilsen på något vis...)

(**STURE**: Man ljuger och duperar, och undrar vad det spelar för roll! Lögnen - vilket kallt och rått uppvaknande! Vilket korrupt och dystert samhälle lever vi inte i...?)

VIBEKE: Lika gärna hade det kunnat sitta en annan blind människa här, som under ett helt år inte hade kunnat följa med i förhandlingarna på grund av djupt dysfunktionella mötesdemokratiska strukturer! Som påtalat detta gång på gång, förgäves! Där ligger problemet! Faktiskt: vad gör det för skillnad att jag satt här, och inte den där andra, som var blind? Det förstår jag inte. Kan ni förklara det för mig?

LENNART: Man börjar förstå varför det går så dåligt för oss i opinionen. Om man liksom lägger ihop två och två...! Själv känner jag mig för gammal för de här nya metoderna. Men vi har nog varit för naiva. Vi har ju inte fått något ordentligt gjort på flera år här i Österåker... Ja, saker börjar klarna!

BIBBI (*till Vibeke, med återhållen ilska*): Vi i Moderata samlingspartiet i Österåker har nu viktiga saker att diskutera, som inte rör dig och dina privata ... *avvikelser*. Utan som handlar om att visa att vi menar allvar med vårt förnyelsearbete... Om att möta de boende i Österåker! Om att se, förstå och erkänna deras oro över bostadsmiljön, över skatteutvecklingen och företagsamheten, men också till exempel över möjligheten till positiv fritidsaktivering. Om att vara lösningsorienterade, genom att öka den administrativa rationaliseringen och skapa attraktiva bostadsförhållanden. Jag ber dig att omedelbart avlägsna dig från vårt kansli!

((**PER**: Ja, ja, ja, mycket, mycket bra...))

Åke, nu helt allvarlig, reser sig och går fram till henne för att köra ut henne

VIBEKE: I egenskap av blind har det varit fullkomligt omöjligt att utföra mitt uppdrag som fritidspolitiker. Det vill jag framföra till er, liksom till avsked! Så får ni sen göra vad ni vill med den informationen! Tack och ajö!

Vibeke går ut

(**KURT:** En komplicerad kvinna... Man önskar man kunde förstå...)

Tystnaden lägger sig

JAN: Nå, jag har faktiskt ett litet förslag till valplattformen.

LENNART: Jan? Jamen det är nog precis vad vi behöver just nu. Låt höra!

JAN: Alltså... Ja, det är så att min hustru... Det var ju redan för länge sen... Det vill säga, alltså...

LENNART: Ta din tid, Jan, det är inte bråttom. Ta det från början, du.

JAN: Ja, alltså, det började med att vi slutade att titta på TV-nyheterna, för att vi inte brydde oss så mycket om det. Och tidningen har vi slutat med – det blir ju så mycket papper! Och när vi träffar vänner och så, jag och hustrun... Ja, det gör vi ju, men det är ju inte så väldans intressant och vi låtsas nog mest båda två att vi skulle tycka det. Och till slut skyllde min hustru på huvudvärk, helt enkelt. Och så vädret. Och skatterna som är för höga.

LENNART (*skrattar oroligt*): Ja, det kan man ju i alla fall göra något åt!

JAN: ... och arbetet. Man ska ju arbeta, men det är ju så tråkigt. *Det är så tråkigt här alltihop – det är roligare utomlands!* Ja alltså, i alla fall, vad vill jag...? Jo, och så gick hon och blev påkörd av en bil. Men det var ju inte... Det var ju just *på grund av* allt det här, som det hände! Jag vet att det är så! Hon såg sig inte för, men jag höll ju också alldeles på att ramla ut på spåret, alldeles här innan nyss precis. Jag menar – *jag försöker ju*. Jag går hit varje vecka och försöker intressera mig för kommunen och för dagspolitiken och gör mitt bästa, men det är ju inte så lätt. Tvärtom, jag säger er att det är mycket svårt. Fruktansvärt svårt! Så kan vi inte göra något åt det alltså? Hon blev sjuk och fick läggas in. Nu är hon - döende! Jag föreslår alltså... Det vet jag ju inte hur man formulerar sig. Men det ska hursomhelst vara helt förbjudet! Att det är förbjudet! Det är ju farligt ju, varför ska det vara tillåtet?

BIBBI: Men är det moderat politik? Mycket kan skötas även av ett starkt civilsamhälle. Det betyder inte att det är mindre viktigt. Många gånger är det faktiskt tvärtom.

(**STURE**: Det är väl anständig politik! Det är väl för faan huvudsaken! Jan, jag är med dig! Det där förbjuder vi!)

ÅKE: Bravissimo! Underbart förslag från vår partivän Jan! Jag erkänner mig besegrad! Villkorslöst besegrad, hurra!

Åke över till Jan och sätter högtidligt på honom sin mössa med blommorna.

ANNE-MARIE: Jag yrkar avslag på de där dumheterna. Istället föreslår jag följande: Stryk allt och det som blir kvar, det är: *ingenting!*

JAN: Förlåt mig, förlåt, jag är så uppskakad... Det är bara det. Jag menade ingenting...

LENNART: Nå, vi för ju in det i protokollet, Jan, det behöver du inte oroa dig för! Vi för in det i protokollet, eller hur Bibbi? Men nu yrkar jag på en liten bensträckare, och vi har ju faktiskt redan kommit riktigt långt. Vi kommer säkert att bli klara redan ikväll.

*De reser sig och sträcker på sig och går ut för att ta paus.
Bara Jan sitter kvar i mössan och vaktar telefonen.
Telefonen ringer.*

JAN: Moderata-samlingspartiet-i-Österåkers-valbyrå-och-kansli-vad-kan-jag-hjälpa-till-med?

ALLA ANDRA, ropandes i kör från bakom scenen: HALLÅ HALLÅ DET ÄR OLOF PALME! ÄR DET HÄR NI KRÄNGER VALFLÄSK? JAG SKULLE BARA VILJA FRÅGA OM DU HAR GRISFÖTTER MÖJLIGTVIS OCH DÅ MÅSTE DET SE BRA KONSTIGT UT NÄR DU GÅR!

Jan lägger på luren och sätter händerna för ansiktet.

Ridå.